

Kazu audzēšanas nozares apskats par 2018. gadu

Pagājušais gads kazkopības nozarē Latvijā bija atkarīgs no laika apstākļiem, jo saimniekiem bija jāizvērtē ganāmpulka lielums un barības nodrošinājums. Pieprasījums pēc kazas piena joprojām ir augsts. Arī kazas piena iepirkuma cenas bija ap 0,62 eiro/litrā, kas bija par 0,02 eiro/litrā vairāk nekā 2017. gadā. Pieprasījums pēc kazas piena ir lielāks nekā piedāvājums. Šāda situācija saglabājas jau vairākus gadus, un šķiet, ka kazas piens būs nepieciešams aizvien vairāk. Tendence pirkt no kazas piena ražotus produktus ir vērojama gan Latvijā, gan ārvalstu tirgos. Kopumā patlaban 80% no visiem Latvijas kazu audzētājiem ir bioloģiskās saimniecības, bet 21 saimniecība ir ekonomiski aktīva jeb tāda, kas nodod pienu realizācijai. Joprojām ir ļoti daudz kazu, kuras nav reģistrētas LDC un par tām nav datu. Respektīvi – šajā nozarē vēl joprojām ir vērojams gan apslēpts ģenētiskais materiāls, gan nesakārtota reģistrācija un likumdošanas neievērošana.

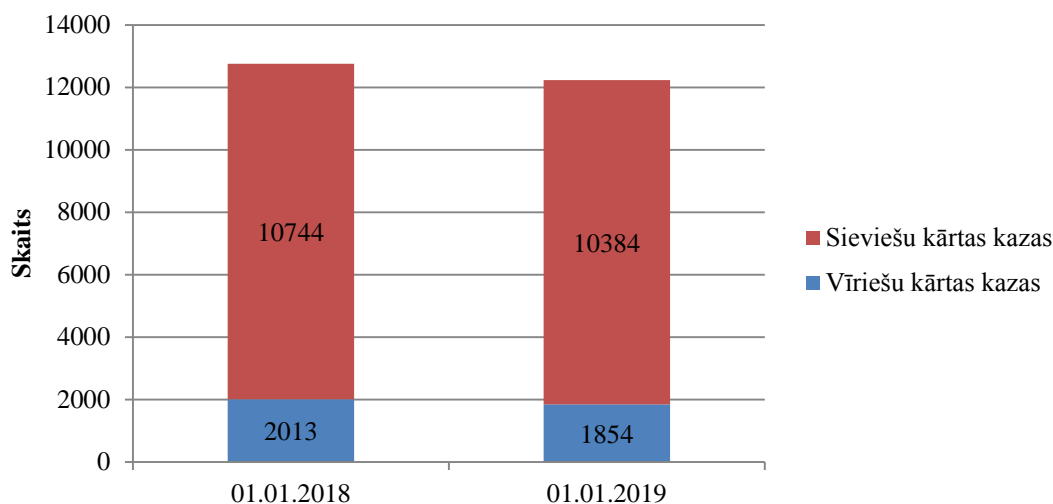
Latvijā kazu audzētāju mērķis ir kazu ganāmpulkos paaugstināt piena produktivitāti un jaundzīvnieku kvalitatīvāku izaudzēšanu. Kā prioritāte ir arī laba vaislas materiāla izveide un eksports uz ārzemēm. Par Latvijā audzētām kazām jau tiek izrādīta interese arī Igaunijā. Kazām svarīgi ir veikt izslaukumu kontroli (piena pārraudzību) – noteikt piena tauku un olbaltumvielu procentu. Kazkopības ekonomiskā efektivitāte ir atkarīga no:

- * klimata un vietas apstākļiem piemērotas šķirnes izvēles;
- * labas ēdināšanas, turēšanas un kopšanas;
- * pareizas un mērķtiecīgas vaislas dzīvnieku izlases un atlases.

Izplatītākie ir dažādu krustojumu dzīvnieki (XX), Latvijas vietējās kazas (LVK) un Zānes kazas (ZK). Latvijā kazas lielākoties tiek audzētas, lai iegūtu kazas pienu. 2015. gadā piena pārraudzība tika veikta tikai 1042 kazām ar vidējo izslaukumu 419 kg no vienas kazas vidēji laktācijā, kas norāda par samērā ekstensīvu saimniekošanu. Savukārt 2018. gadā pārraudzība tika veikta 1251 kazai, un vidējais piena izslaukums bija 506 litri. Tas ir likumsakarīgi, jo vaislai tiek izmantots augstražīgs ģenētiskais materiāls. Latvijā ir arī kazas, kuru

izslaukums sasniedz pat 800 litru un vairāk. Latvijas kazu audzētāji ir uzsākuši arī gaļas šķirņu kazu audzēšanu, bet patlaban to skaits ir neliels, un līdz ar to ir jāuzkrāj pieredze.

1. attēls. Kazu skaits Latvijā uz 2018. un 2019. gada 1. janvāri

Avots: oficiālie kazu piena pārraudzības rezultāti, 2018

Pēdējo gadu laikā kazu skaitam Latvijā nav tendence palielināties, bet pat nedaudz samazināties. Salīdzinot ar 2018. gada sākumu, kad bija reģistrētas 13 159 kazas, uz 2019. gada 1. janvāri Latvijā kopā bija 12 238 kazas, tajā skaitā 1854 vīriešu kārtas un 10 384 sieviešu kārtas dzīvnieki. Visvairāk kazas reģistrētas Vidzemē un Latgalē. Latvijā populārākā kazu audzēšanas metode ir ekstensīva. Reģistrēta 21 novietne, kur kazu skaits ir lielāks par 50 dzīvniekiem. Ekonomiski aktīvo saimniecību ganāmpulku vidējais lielums ir no 50 līdz 220 vaislas kazu mātēm. Kazu audzēšanas nozarē ir izteikta sezonāla piena ieguve (marts līdz novembris).

Latvijā ir novērojama tendence palielināties izslaukumam, kas norāda uz attīstību. Tās galvenie priekšnosacījumi ir pareiza vaislas materiāla izvēle un sabalansēta ēdināšana. Pēc LDC datiem, 2015. gadā Latvijā no vienas kazas laktācijā ieguva 419 kg piena, 2016. gadā – 447 kg piena, 2017. gadā – 481 un 2018. gadā vidējais piena izslaukums bija 506 litri.

Tā kā no kazām piena produktus nevar nodrošināt 365 dienas gadā, ir grūti nodot pienu lielajiem pārstrādes uzņēmumiem, jo

viņi šobrīd nav gatavi investēt jaunu iekārtu iegādei kazu piena produktu ražošanai. Tāpēc tiek meklētas alternatīvas, kā kooperēties kazkopjiem un izmantot pilnvērtīgi jau esošās iekārtas produkcijas ražošanai un pārstrādei. Tāpat pastāv problēmas ar kautuvēm.

Neskatoties uz visām problēmām, kazkopības nozares nākotne tiek prognozēta pozitīva. Tikai mūsu saimniekiem ir jāprot vēl efektīvāk izmantot Latvijas dabas apstākļus un visas tās iespējas, ko var iegūt, izmantojot ES struktūrfondus. Kā arī aicinājums visiem kazu turētājiem un audzētājiem būt aktīviem, reģistrēt savus dzīvniekus, jo par to ir iespējas saņemt atbalsta maksājumus.

LAILA PLĪTA,
LLKC Lopkopības nodaļas konsultante